

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

PRETIULU ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungari'a:
Pe unu annu 5 fl.—cr., pe 1/2 annu 2 fl. 50 cr.
Pentru Romani'a si strainetate:
Pe unu annu 14 fr., pe jumetate annu 7 franci.

PRETIULU INSERTIUNILORU:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu
cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.;
si mai sus 5 fl. v. a.

Correspondentiele se se adreseze Redactiunei

„BISERIC'A si SCÓL'A.“

Er banii de prenumeratiune la
TIPOGRAFFA DIECESANA in ARAD.

Nr. 341.

Prea onoratoru protopresviteri si administratori protopresviterali si onorata preotime din dieces'a Aradului!

Din incidentulu cerculariului nostru din 8/20 ale curintei Nr. 113., in meritulu compunerii fassimiloru pentru contributiunea de „*equivalentu*,” facendu-se intrebare din unele parti: daca si locuintiele preotiesci si invetiatoresci ar fi supuse contributiei de „*equivalentu*?” venim a vi arata tuturor, ca dupa tenorea §-lui 2 liter'a i) din articolulu de lege 22 dela 1868, locuintiele preotiesci si invetiatoresci sunt scutite si de cealalta contributiune, si prin urmare si de „*equivalentu*.”

Incât inse in cerculariulu nostru dela 8/20 ale curintei Nr. 113, se vorbesce si de case parochiali, supuse contributiunei, si prin urmare si „*equivalentului*,” venim a observa, ca sub acelea nu se intielegu casele ce servescu de locuintie preotiloru seu invetiatoriloru, ci numai casele de chirie seu de аренда, ce le au unele din comunele nostre bisericesci, ca de exemplu: comun'a nostra bisericésca de aici, din Timisiór'a, Oradea-mare, si altele, cari case, incât nu s'ar folosi de locuintie pentru preoti seu invetiatori, cadu sub contributie si prin urmare si sub „*equivalentu*.”

Cea ce aducendu-vi la cunostintia spre scire si orientare, cu binecuventare archierésca am remasu

Arad, in 26. Ianuaru 1888.

Alu Vostru tuturor

de binevoitoriu:

Ioanu Metianu, m. p.

Episcopulu Aradului.

Bilanti'a.

Filosofii nemtiloru privescu in ori ce cuventu unu deposita nepretiuveru. Se nu credeti on. cetitori ai Bisericei si Scólei, ca eu voescu se esplicu nemtiesce cuventulu *bilantia*. Tienendu in vedere presentele nostru, nu vrednicu de invidiatu, voescu se fiu atrasu atentiunea romanimei nostre asupra insemnataii ardiende a acestui conceptu, pentru-ca de aici se fie in stare cinev'a a se folosi.

In limb'a cea mai poporala vorbindu, cuventulu bilanti'a insemnéza „*dare de seama proprie*” s'au „*esaminarea intregi sale activitati dintr'unu periodu óresi-carele de timpu.*” Si dicemu cu temeiu, ca déca rezultatulu intreprinderiloru nostre conglasuesce cu vocea consciintiei, atunci bilanti'a ne satisface; ér la din contra suntemu posomoriti si trebue se cercamu tote miediele possibile, dar oneste, pentru ca in venitoriu se nu mai convenimu cu atare bilantia nefavoritória.

Poporulu romanu este dedatu la suferintie, dupre-cum dice proverbiulu, ca viermele cutare in radecin'a hireanului; dar cand cinev'a lu-ataca unde-lu dóre, atunci ésa din ori ce patientia, este nedumeritu. Si cand privimu dintrodada la situatiunea nostra presenta, unu lucru este ce ne face se fimu nervosi, anume: *greumintele ce ni-se presentéza din vin'a nostra proprie*. Aceste sunt, ce ni-slabescu genunchii; aceste sunt, ce ni-consuma fortiele vigoróse; aceste sunt cartusiele, ce sdobescu dintre noi multe caractere solide, firme, demne de o sórte mai buna, de o generatiune mai matura.

Intrebarile, ce adi ni-se arata neesplicabile, se numescu *tainele timpului*, pre care a le resolvu fundamentalu este menitu psihologiei din véculu venitoriu. Cand privimu inse la ele, dar nepreocupati, atunci toti suntemu de acord, ca intru adevéru aceste taine sunt adevéru publici, va se dica nu taine, ci nisce lucruri, cari dela noi aterna se fia asia s'au altu-mintrea. Si cu tote acestea nu voimu se le

facemu ca se fie altcum. Èr in acestu *non possumus* zace reulu ce ne bantuesce, acolo este invaluitu in spuza foculu, ce intru atâte locuri si de atâte ori aduna materialu esplosibilu, fôrte binevenitu dusimaniloru nostri neimpacati.

A ni-trage seam'a cu impregiurări de aceste insemnéze *bilanti'a* despre care avûi intentiunea se tracteza.

Comun'a bisericésca este factorulu celu mai de aprópe despre care potemu vorbí. Si cine suntu cei chiamati ai comunei bisericesci, déca nu preotulu si invetiatoriulu? Déca este preotulu preotu adeveratu si invetiatoriulu alu doilea parinte alu prunciloru, adeca amédoi pastori, ce si-punu sufletulu pentru oile sale, atunci de densii se alipescu toti alesii comunei. Bilanti'a materiala si spirituala dintro astfelu de comuna bisericésca o poftescu eu pana si la cele mai stralucite capete incoronate. Intro comuna bisericésca de aceste, celu tare este fericitu déca póte mangaiá pre celu slabu; ér acest'a lauda pre Ddiu, candu vede cà si influinti'a lui a contribuitu la zimbetulu ce se arata pre buzele celoru tari. Seraculu dantuesce alaturea cu bogatulu si comun'a bisericésca representéza unu microcosmos din vecinic'a imperatia alui Ddiu. — Eu fugu inse de aceea comuna bisericésca in carea preotulu — fie din ori ce motive — cauta la invetiatoriu din inaltime nepermisa; si érase dorescu indreptare invetiatoriului, carele — fie din ori ce motive — nu scie satisfice primulu postulatu pedagogicu, ce se cuprinde in dis'a mantuatoriului „celu ce voesce se fie mai mare intru imperati'a ceriului, se fie tuturoru sluga.“ Bilanti'a nóstra culturala pretinde, cá toti preotii nostri se fie preoti, si invetiatorii invetiatori, si atunci suntemu cu buna seama pe drumulu celu piedisiu, dar siguru, ce conduce la nemorire. — Din armoni'a intre preotu si invetiatoriu iea esemplu poporulu. Tatálu si mam'a purcedu concentricu intru desvoltarea fiiloru lor. Cu cât mam'a iubescé mai multu pre fiii sei, cu atât'a se nisuesce mai tare tatálu a departá de pre langa toti ai sei efectulu pedeciloru materiali. Unulu intrece pre celu alaltu intru prosperare, si esemplulu se latiesce, ca undele cele vivificátorie ale radielor solaru; vecinii, poporulu intregu din comuna procede, realisandu intr'unu sensu bine-priceputu idealulu poporului elinu de odinióra, ce se cuprindea in impunetoriulu *calocagathia*, ceea-ce noi astádi am dice, cà totu lucrulu frumosu trebue se fie si bunu, si totu bunulu trebue se fie si frumosu.

Acést'a bilantia strelucesce ca si o mandra aureola in giurulu capului comunei. Creati-vi-o preoti si invetiatori si bucurati-ve de fructulu usteneleloru vóstre!

Din comunitáti bisericesci se compune la noi protopresviteratulu, ér din acestea eparchi'a si din eparchii provinci'a metropolitana.

De cum-v'a totalitatea parochiiloru ni-va aratá

bilanti'a, dupre-cum am cerutu mai susu, atunci intru adeveru cele afirmate despre o comuna, au valóre si facia de complexulu crestineloru din intréga metropoli'a. Si prin dispositiunile salutarie ale statutului organicu acelu scopu maretiu s'a avutu in vedere. Dar déca privimu la actualitate, atunci pentru momentu suntemu siliti se ne oprimu cà-ci déca acum am face bilanti'a, atunci rezultatulu nu ne-ar desfatá. Vomu face, si de siguru bilantia salutaria, la timpulu seu, càci ómenii cu vederi profunde se indatinéza a socoti cu toti factorii competenti. O lege positiva ca statutulu organicu un póte fi tradusa in practica adeverata chiaru nici intr'o jumetate de seculu. Si de ar intielege acést'a obstea fruntasiloru nostri bisericesci, atunci nu ar fi permisu nici unui'a se capituleze, adeca se desperenze de reusit'a fericita, candu vede cà si de o parte si de alt'a se ivescu aparitiuni, dóra chiaru amenintiatóre, cà-ci sciutu este cà dupa tempestáti gróznice dile intregi, ma! chiaru septemani trecu pline de neguri fioróse, ce ti-aducu aminte de intemplat'a nefericire. Aparitiunile triste, ce se ivescu printre noi, suntu chiar documentu viu, cà am trecut presté catastrof'a ceea fara de seamanu, candu erá se ne perdemu si limb'a si legea; acum ne aflámu pre calea, ce e dreptu tiepisia si potecósa, dar care ne va conduce la limanu numai, déca vomu invetiá a face in ori ce intreprindere bilanti'a la timpulu seu.

Cu credintia neclintita in ajungerea venitoriului fericitu fiindu prevedinti, si desconsiderandu asia dicandu nimicurile, ce vedem cà ni-se arata in multe directiuni ale activitáti nóstre, se oblimu si se nedimim in drépt'a si in stang'a, *dar totu-de-un'a cu intentiune buna*, si atunci dedati fiindu unulu câte unulu a face bilantia multiamitória, ne vomu tredí intr'unu timpu nu chiar indepartatu, cà activitatea nóstra decurge harmonicu pre tóte terenele, si acést'a anticipéza pentru de atâte ori amintit'a bilantia comuna unu resultatu, ce de pre acum te face se devini din ce in ce mai tare si se treci flegmaticu presté piedecile ce ti-se opunu pre acésta spinósa cale a vietii pamentesci.

T. Ceontea.

Istori'a invetiamentului intuitivu.

„Amintirile istorice sunt nisce omagie chiamate a prémári revelatiunile anterióre ale geniului.“

Inca in opurile vechiloru invetiati eleni si romani aflám unele alusiuni sporadice, cari atingu principiulu intuitiunei; inse pareri de valóre pentru desvoltarea invetiamentului intuitivu nu gasim pana la unii cugetatori, cari au traitu indata la inceputulu eului nou. Daca voim a face istoriculu invetiamentului intuitivu, trebue se incepem cu secolulu alu XVI-lea si XVII-lea, adeca cu epoc'a realismului pedagogicu, cu ideile lui *Montaigne si Bacon de Ve-*

ulam. Invetiatii din scól'a realistica au atrasu atenti'a lunei culte asupra intuitiunei sensuale, cá uniculu mijlocu de a puté ajunge la cunoscutie obiective adeverate. *Mihail Montaigne* ne invatia, cá sciinti'a care se razima numai pe disele altor'a, care consista numai din recitarea séca a cuvintelor, putien valoréza; nu din carti se castiga adeverat'a intieptiune, ci prin contactu nemijlocitu cu lucrurile si intemplantile reale. — Mai departe *Bacon* este acel'a, despre care cu totu dreptulu se póte afirmá, cá a datu ideí'a fundamentala pentru invetiamentulu intuitivu. Observarea cu ajutoriulu sensurilor, adeca intuitiunea, spune *Bacon*, are se fie inceputulu tuturor cunoscutieloru. Daca voim se coregem parerile si ideile nóstre, trebue se ne întórcem la contemplatiunea nemijlocita a lucrurilor si fenomenelor din natura :

Pe timpulu lui *Bacon* metodulu invetiamentulu se reducea mai multu la comunicare cu vorb'a si memorisare séca, ér in sciintia dominá cultulu autoritatii. Elu si-a ridicatu cuventulu in contr'a acestei procederi retacite, aretand cá cunoscutie adeverate nu se potu procurá numai din cărti si din spusele altor'a, ci trebue se ne convingem despre lucruri si despre insusirile lor pe calea observatiunei. Intuitiunea este prob'a, cu carea avem se controlam cunoscutiile nóstre. Contemplatiunea reala si esperienti'a sunt mijlócele unice, cari potu se ne conduca la ideí si judecati infalibile.

Nimeritu esprima *Bacon* principiulu intuitiunei, cand dice : Bas'a tuturor cunoscutieloru nóstre se reduce la adevéru, ca noi nici-odata se nu întórcem ochii mintii nóstre dela obiectele concrete, ci se primim in spiritu imaginile lor in togmai asia precum ni se presenta ele in realitate. La cunóscerea lucrurilor avem se pornim totdeun'a dela intuitiune si esperientia, si apoi dupa ce am intuitu si am comparatu datele concrete, usioru putem se ne ridicam la regule generale. *Bacon* a recunoscutu intuitiunea cá isvorulu a tota cunóscerea, cá inceputulu si elementulu de viétia a desvoltarii intelectuale. Tóte invetiaturile, spune *Bacon*, intru cât numai se póte, au se se procure prin intuitiune. *Bacon* arata regulele intuitiunei si modulu cum au se se aplice ele in practica. Elu este celu dintaiu, care tratéza principiulu intuitiunei in intielesulu sciintiei moderne. De asemenea mare se arata *Bacon* si atunci, cand se pune a stabili principiile ce trebue urmate in scrutarile de sciintia. *Bacon* vediu ca sciinti'a de pe timpulu seu este cladita mare parte pe nisce invetiaturi si ipotese plasmuite mai multu din inchipuire si astfelu usioru de combatutu, fiind-cá acele invetiaturi nu aveau de baza intuitiunea, ci numai nisce asertiuni mai multu inchipuite decât reale; ér in locu de demonstrare obiectiva, pretinsele sciintie si-luau refugiulu la apucaturi dialectice. *Bacon* a introdusu in studiulu sciintieloru metodulu inductiunei, care por-

nesce din datele neinsielatóre ale empiriei, pentru cá se se póta ridicá la teorii generale.

Prin acestu metodulu nou sciintiele, mai alesu cele experimentale, luara unu aventu puternicu; si ómenii de sciintia se indatinara cu incetulu a se provocá intru tóte la datele empiriei si la argumente imprumutate dela ratiune, ér nu mai multu dela autoritati. Metodulu inductivu datéza dar dela *Bacon*, si se cuprinde in opulu seu numitu „*Novum Organon*,” care aparú la anulu 1620, facend parte dintr'un sistem generalu alu sciintieloru, ce incepuse *Bacon* a-lu publicá sub numirea de „*Instauratio magna*.”

Comenius, didacticulu celu mare din veaculu alu XVII-lea, este acel'a, care pornindu din ideile fecunde ale lui *Bacon*, se incercá a pune in practica principiulu intuitiunei „adeca a-lu aplicá la invetiamentu. Se póte dice, ca *Comenius* este fundatorulu propriu alu invetiamentulu intuitivu in sensulu pedagogiei de astadi. Inse *Comenius* e de parere, ca acestu invetiamentu se se propuna copiiloru inca inainte de a veni ei sub inflainti'a invetiamentulu scolaru, se li-se propuna adeca in cas'a parintésca séu, precum elu o numesce, in scól'a familiara.

Este interesantu a sci, cum si-imaginéza *Comenius* procesulu invetiamentulu intuitivu. Obiectele, spune elu, ni se presenta in spiritu mai nainte de tóte in generalitatea lor. Omulu incepe a cunóscé lucrurile dupa aceste notiuni fundamentale : cev'a, nimicu, esista, nu esista, cum, cand, unde, pentru-ce scl, scl.; cu o vorba, dice *Comenius*, noi incepem a cunóscé obiectele si intemplantile dupa asia numitele categorii ale cugetarii. Locu, timpu, modu, cuantitate, calitate, relatiune scl., aceste au se fie punctele de manecare cand procedem la cunóscerea lucrurilor. — Mai departe trece *Comenius* la cunoscutiile despre natura si dice, ca din resortulu acestoru sciintie, in restimpulu periodulu ce duréza pana la anulu alu 6-lea, li se potu procurá copiiloru notiuni elementare despre unele producte si fenomene mai simple din natura, precum e : ap'a, pamentulu, aerulu, foculu, plói'a, ghéti'a scl.; animale mai cunoscute, plante si minerale, mai alesu cari obvinu adeseori in comerciulu dilnicu. Lucruri de felulu acest'a, spune *Comenius*, se invétiá usioru, si lu-introduce pe copilu chiar pe nesciute in elementele sciintieloru despre natura. — Copiiloru li se potu comunicá inceputuri din *geografie*, daca le esplicam ce este dealu, munte, vale, riu, satu, opidu scl. — Mintea copiiloru se pregatesce pentru *istorie*, daca ii punem se enareze ce s'a intemplantu adi si eri, se ne dee séma, cum s'au purtatu unii ómeni cunoscuti intre anumite imprejurári. — *Gramatic'a* copiiloru se reduce la a- ceea, cá ei se auda din partea celoru crescuti numai vorbire corecta si frumósa, apoi se se deprinda a pronuntiá si ei vorbele si frasele cât mai corectu si eufonicu. Asia se ageresce audiulu copiiloru, pentru a sci deosebi acuratu formele corecte ale limbei de cele

eronate. — Judecat'a copiiloru o pregatim pentru art'a *dialectica* asia, ca le punem intrebari interesante, si ii-indemnãm se ne raspunda cu minte; in urma le dãm voe se ne intrebe si ei. — Copii primescu o pregustare din *art'a poetica*, daca ii-punem se invetie si se rostésca frumosu unele poesióre simple si acomodate priceperei loru scl., scl.

Comenius e de parere, ca in modulu aratatu insisi parintii potu initiá pe copii loru in tóte ramurile de cunoscintie inca in cas'a parintésca, sub durat'a celoru 6 ani dintaiu. *Comenius* espune fórte detaliatu scopulu si materiile invetiamentului intuitivu, si putem dice, ca elu tratéza acestu obiectu cu o astfeliu de maniera precum recere spiritulu pedagogiei moderne; inse ceea ce pretinde *Comenius* relativu la exercitiile de intuitiune, este aprópe imposibilu a se realizá între marginile primei educatiuni familiare. Nici decum nu se póte pofti, ca famili'a se faca atât'a cât cere *Comenius*, ci primulu invetiament scolariu este chiamatu a se ocupa cu exercitiile intuitive chiar dupa sistemulu sasu amintitu. Copii pana la etatea de 6-ani inca nu au pricepere destulu de matura, nu au unu cercu de observatiune destulu de largu, ca se póta primí si asimilá tóte acele cunoscintie preparative, cari le prescrie *Comenius*.

Inainte de a continuá firulu istoriei, se citãm unele sententii alese de ale lui *Comenius* privitóre la principiulu intuitiunei: „Invetiamentulu are sè se incépa cu intuitiuni, ér nu cu descrieri orale.“ — „Numai din intuitiune se potu desvoltá cunoscintie clare. Se nu propunem dar tinerimei umbr'a obiectelor, ci obiectele reale insesi, cari facu impresiuni asupra simtiurilor si asupr'a facultatii representative.“ — „Pune sub simtiuri, ce vrei se cunosci bine. Omulu are se-si cast'ge intielepciunea, pe cât e posibilu, nu din carti, ci din privirea imediata a cerului si a pamentului.“ — „Privirea este argumentulu celu mai infalibil.“

„Intaiu se deprindem sensurile, apoi, intarim memori'a, ér in fine se luminãm judecat'a si ratiunea.“ — „Deprinderea in vorbire si cunóscerea lucrurilor trebuie se mérga totdeún'a paralelu.“ — Aruncandu o privire preste ideile lui *Comenius*, vom gasi in ele déca sistem'a invetiamentului intuitivu se afla determinata destulu claru. Totu in spiritulu acestoru vederi a lucratu *Comenius* si unu Abcedariu cu icóne pentru intuitiune, care pórtá nume de „*Orbis pictus*,“ si aparú la anulu 1657.

Nu putem trece mai departe fara a face amintire si despre destinsulu anglez *Locke*, intemeiatorulu empirismului, a carui idei au insemnatate mare pentru desvoltarea teoriiloru pedagogice. — Fórmul'a lui *Locke* dice; „Nimicu nu se afla in inteligentia, ce n'a fost mai nainte sub sensuuri.“ — Primele idei au se le capete copii nu prin vorbe numai, ci prin obiecte reale, ori prin icónele loru. *Locke* deriva tóte

cunoscintiele din esperientia. Cugetarea ómenésca, dice elu, nu contine nici o singura ideia macaru, despre care s'ar puté demonstrá, ca este inascuta; spiritulu operéza numai cu idei de acele, ce si-le a procuratu prin sensuri. Intre simtire si cugetare nu esista deosebire esentiala ci numai cualitativa. Despre cunoscintie a priori nici vorba nu póte fi. Uniculu metodu indreptatitu a ne procurá cunoscintie sigure este: procederea a *posteriori* seau *inductiunea*. Spiritulu omenescu e o „*tabula rasa*,“ pe care esperienti'a scrie datele sale. — Dupa acésta scurta amintire despre *Locke*, se continuam érași dela *Comenius*.

Comenius a datu ideia si creatu sistemulu invetiamentului intuitivu, inse invetiatorii de pe timpurile acele nu aveau atât'a petrundere pedagogica si atât simtiu de metodu, cá se póta pricepe si se póta realizá ideile marelui reformatoru.

Cu tóte aceste inse indata s'a pututu observá, ca barbatii de sciintia intimpinau cu interesu viu proiectele lui *Comenius*, ma unii se incercau a le si pune in practica. In scrierile lui *Francke*, *Rousseau* si *Basedow* vedem apretiatu principiulu intuitiunei dupa valórea lui, in scólele pietiste si in instituttele filantropiloru se propuneau obiectele de invetiamentu in modu intuitivu si se facura incercári de a practizá si exercitiile intuitive chiar in intielesulu lui *Comenius*.

Destinsulu pietistu *Francke* dice, ca tóte obiectele, ce se potu aratá, sè se arete eleviloru in natura. Spre acestu scopu *Francke* infientia la institutulu seu din Halle unu muzeu, care continea colectiune de producte naturale; elu poftea dela scolariii sei, se cerceteze acelu cabinetu de colectiuni, pentru a puté intuí productele naturale in realitate; elu conducea pe elevii sei in atelierele manufacturiloru, pentru a le procurá idei clare despre speciile ocupatiuniloru omenesci. — *Rousseau* se esprima in opulu „*Emilu*“ asia: „Santirea este facultatea, care se deshtëpta si se desvólta in omu mai antaiu. Asupr'a acestei imprejurári trebuie dar se indreptam atenti'a nóstra mai de timpuriu.“ — „Aplicati dupa putintia fiesce-care sensu, examinati si controlati impresiunile unui sensu prin impresiunile celor-alalte sensuri. Mesurati, numerati, cumpeniti si comparati.“ — „Elevulu meu inca nu prea scie cetí din carti, inse cu atât mai bine scie cetí in cartea cea mare a naturei scl. scl.“ — Totu in acestu intielesu procede si *Basedow*, reprezentantele primu alu filantropismului. Principiile lui *Basedow* se reducu la urmatórele. „Totu invetiamentulu trebuie se plece de la intuitiuni, si prin aflarea unoru metoduri rationabile este de trebuintia a facilita instructiunea pe cât numai se póte.“ Asia vorbesce *Basedow* in cartea s'a numita: „*Methodenbuch*,“ care aparú pe la anulu 1770. In spiritulu acestoru principii propunea *Basedow* in renumitulu seu institutu filantropin. Scrise elu si unu Abcedaru cu icóne de intuitiune, care purtá numele de „*Ele-*

mentarwerk,“ era impartitu in patru pàrti, continea o suta de ilustratiuni si era scrisu in trei limbi. Acestei serieri, pentru valórea s'a didactica, i-se atribuí numirea de „Orbis pictus“ alu veacului XVIII.

Reasumandu cele espuse, putemu dice, cà in jumetatea a dóu'a a secolului alu XVIII-lea, desi numai sporadicu, totusi se arata serióse nisuintie de a reformá metodulu invetiamentului pe bas'a intuitiunei. Se putea observá, cà incepu ómenii de scóla a pune pondu pe form'a intuitiva, cunoscintiele reale se considerau din ce in ce mai multu, si mijlócele de intuitiune aveau rolu tot mai insemnatu. Invetiamentulu intuitivu, precum amintiramu mai susu, i-lu aflamu apretiatu in opurile lui *Rousseau* si *Basedow*, ér scólele pietistiloru si ale filantropiloru se incercara a-lu si practizá. Aceste staruintie reformatóre considerau inse mai multu invetiamentulu mediu, pe când scól'a poporala remase putienu atinsa de ideile fecunde, cari erau chiesmate a corege chiar invetiamentulu primariu. In scól'a poporala dominá inca metodulu secu de literisare, se citea fara a judecá intiesulu celoru cetite, se impoverá memori'a cu vorbe si frase sterile, fara a desvoltá inteligenti'a. Intre astfelu de imprejurari se nu ne mirám, daca poporul devine fara socotintia, si chiar idiotu, càci puterea lui spirituala amortiesce si cu vreme se inéca in nomolulu credintieloru desierte si a prejudetieloru condamnabile. Chiar acést'a trista stare de lucruri o avù in vedere si baronulu *Rochow*, care s'a nisuitu mai multu de cât ori-care din contimporanii sei a indreptá metodulu scóleloru poporale prin introducerea invetiamentului intuitivu.

Rochow considerá invetiamentulu intuitivu cá mijloculu celu mai siguru de a luminá judecat'a tieranului a-lu scóte din obscuritate, care in adeveru este caus'a miseriei lui. *Rochow* observá cu deosebita atentiune viéti'a si modulu de lucrare a poporului tieranescu, care locuía pe bunurile sale numite Reckau, Krahne si Gettin langa Brandenburg; si se convinse *Rochow* fórté usioru, cà tieranulu este neprecugetatu si neistetiu, pentru-cà scól'a nu-i deprinde destulu de bine judecat'a si puterea de a observá. *Rochow* a infintiatu pe bunurile sale scóle, si s'a nisuitu a corege metodulu invetiamentului primariu, punendu unu temeiu deosebitu pe deprinderile de intuitiune, cugetare si vorbire. *Rochow* a infintiatu pe bunurile sale scóle, si s'a nisuitu a corege metodulu invetiamentului primariu, punendu unu temeiu deosebitu pe deprinderile de intuitiune, cugetare si vorbire. *Rochow* dicea adese-ori „cà la invetiarea copiiloru, si mai alesu a copiiloru din poporu, instructiunea are se fie cât mai simpla, intuitiva si placuta. Invetiatoriulu se nu puna numai decât carte in mana scolariului micu, ci incépa cu conversatiuni usióre, cari destépta mintea si hranescu inim'a. Invetiatoriulu are se trezésca mai nainte de tóte atenti'a elevului, se-lu deprinda a-si folosi sensurile, a

vedé si a andí bine; se-lu faca a privi obiectele deameruntulu, si apoi a dá séma despre cele vedute si audite; indrepteze vorbirea copiiloru indata dela inceputu, sternésca curiositatea in ei si faca-i se judece singuri. Vedemu dar cà nobilulu *Rochow* si-a datu tóta silinti'a de a introduce in scólele dela sate unu invetiamentu intuitivu rationabilu, cu scopu de a luminá judecat'a poporului de rendu, a-lu dedá la unu modu de lucrare mai precugetatu si mai profitabilu, si a-lu mântuá din credintiele desierte, cari intunecau lumin'a mintii lui. *Rochow* a elaboratu planuri si manuale bune, elu insusi prepará invetiatori pentru scólele sale si se luptá cu vorbe si fapte pe langa idesi'a s'a predilecta. Nisuinti'a lui frumósa o scieau pretiuú nu numai contimporanii sei, ci o recunoscú chiar si intieleptulu regentu *Fredericu celu mare*. *Rochow* a facutu relativu mái multu, decât ori-care dintre filantropi in cerculu scólei loru. Filantropii se ocupau mai inadinsu cu copii familiiloru avute, aspirau si la profitu materialu; inse *Rochow* ridicá scóle bune pentru copii sermaniloru sei iobagi; pe acei'a ii stimulé ambitiunea, pe cand acést'a, insufletitu de o adeverata filantropie, aducea jertfe mari pentru binele poporului.

(Va urmá.)

Dr. Petru Piposiu.

Cu privire la activitatea organeloru bisericesci din parochia.

Au trebuitu se aiba puternice motive confratii nostri dela „Telegrafulu Romanu,“ cand s'au pronunsiatu asupra organeloru bisericesci din parochia in articulu reprodudu de noi in numerulu trecut.

Si din nefericire si noi am facutu in unele pàrti aceleasi triste esperientie.

Nu este in totu loculu comitetulu si sinodulu parochialu aceea ce trebue se fia, si aceea ce ascépta multele trebuintie ale poporului dela aceste organe. A enumerá casuri concrete spre a dovedí ceea ce se scie, crndemu, ca nu este trebuintia.

Vorb'a este numai, cá se aflámu calea si modulu, cum se indreptámu ceea ce vedem, ca nu este bine. Si in punctulu acést'a confratii nostrii dela „Telegrafulu Romanu“ apeléza la preoti si invetiatori, asceptandu cá densii, cá ómeni de carte, se starniéscu a dá unu aventu mai puternicu si mai spornicu activitáti organeloru nóstre din parochia.

Fórté bine. Ne asociámu si noi glasului confratiloru nostri dela „Telegrafulu Romanu,“ dar cand ne asociámu apelului facutu de densii, ni-se pare, ca este bine, se mai adaogemu ceva, si anume:

O ideia fundamentala, carea a condusu pre ómenii, cari au lucratu cu atátea greutáti la reactivarea constitutiunei nóstre bisericesci, a fost de sigur si aceea, cá se lege cât mai multu pre inteligenti'a mireana de bisericu si de scóla, si prin colucrarea in-

teligienței să se facă posibilă o practicare cu succes a drepturilor constituționale bisericesti din partea poporului. Și am vădit, că multe sunt locurile, în cari așa se întâmplă, dar sunt érași locuri, în cari ómenii noștri și anume chiar preoții și învetații se plâng, că inteligenții mireni nu le dau destul ajutoriu în afacerile, cari privesc biseric'a și școl'a.

Nu sunt rare la noi plangerile, cari se ridică din când în când contra unora inteligenți, cari trăiesc în popor, și sunt membri în comitetele și sinódele noastre parohiale. Nu voim a crede, că toate aceste plangeri sunt drepte și adevărate, pentrucă de regula mai în toate plansorile se streacă și câte ceva din ceea ce numim esagerare.

Dar dacă lucrurile nu merg, cum ar trebui să meargă, cineva trebuie să poartă vin'a; érómulu este mai aplecat a crede, că pentru cele ce nu se fac, seau reu se fac, se pună vin'a pre ómenii, cari vedu mai mult, adică pre ómenii inteligenți.

Între inteligenți ómulu, carele în prim'a linia poartă greutatea sarcinii și răspunderii pentru ceea ce se face, seau nu se face în parohia, este preotulu. După densulu vine învetațiului, și alături cu amândoi inteligenți'a mireana, și respective fruntasii poporului.

Póte fi, că acești ómeni se întieleg, seau nu se întieleg între sene. Póte fi, că densii întieleg, seau nu spiritulu bisericeii. Póte fi mai departe, că ómenii inteligenți știu, seau nu știu indulci poporulu pentru ceea ce este bine; érócestu întieleg, nu, póte fi, este cauz'a de afacerile stagnéza, și respective nu merg înainte, precum ar poté merge, dacă ne-am afla între alte împrejurări. Și mai póte fi încă o cauză. Viéti'a constituțională în totu loculu este împreunată cu mari sacrificii în bani și în timpu, și încă în timpu multu, și pre lângă timpu și în multa pacientia. Póte că va fi lipsindu pre alocuria și acestu soi de sacrificiu, și în loculu lui se găsește cu totul altceva, și dóra tocma lucruri, de cari nu este trebuința.

Dar în viéti'a publică ómenii de regula se măsura, după cum știu, să se afirme pre sene prin lucru și prin sacrificiu pentru înaintarea cauzelor publice. Celu putien acéști era măsur'a, după carea se măsurau ómenii în viéti'a publică pre timpul republicei Romei vechi, când statulu și poporulu romanu era atât de puternic.

* * *

La noi în biserică prin introducerea statutului organicu s'a produs o schimbare foarte însemnată. Plugariulu nostru voiesc și elu se fă ascultat. Va se dica voiesc se fă crescut și deprinsu a avé și densulu o rolă activă în viéti'a publică bisericéscă dar neavendu elu până acum timpul de ajunsu de a se familiarisá pre deplinu trebuie luminat a-si face șesi lege; ár acésta lumina, carea este unu felu de edu-

cațiune pentru viéti'a publică cade neapertu în sarcin'a preoției și a inteligenții mirene. Și póte că aici vom fi smintitu multu.

Ne aducem aminte, că în ședinți'a unui comitetu parohialu unu domnu membru, ómulu cu multa carte, vorbindu de unu regulamentu congressionalu lu-sucea și resucea, că se scóta o interpretare favorabilă pentru o propunere, pre carea o făcuse densulu, și sfersindu cu toate argumentele dise: „d'apoi, că nici congresulu nationalu bisericescu încă nu este altceva, decât o adunatur'a de ómeni tocma că și noi.“

A fost de sigur o vorb'a nesocotită acéști'a, și suntem siguri, că respectivulu domnu i-a parutu reu de dens'a; dar o-a scapatu din gura unu ómulu inteligent, și plugarii din comitetu a potutu se-o privéscă și de unu indemn, că comitetulu parohialu are în biserică aceeași rolă, pre carea o are și congresulu nationalu. Apoi astfelu de vorbe nesocotite se voru fi mai auditu pre ici pre colo, și rezultatulu a potutu se fă celu cuprinsu în dicetóri'a, că celu ce se șilescă se necintéscă pre alții, mai pre urma se vede, că însuși este necinstitu.

Mai este apoi încă ceva, și anume ni-se spune, că suntu pre alte locuri ómeni chiar dintre inteligenți, pre cari nu tocma iubirea de biserică îi îndemna de a funcționá cá membri în comitetu, ci mai alte motive. Acești ómeni, se-întieleg, întelindu în comitetu pre alții, cari au în vedere numai promovarea intereselor mari bisericesti și școlare, — nu se semtu bine, și apoi seau nu participa la ședinție, seau apoi cauta a-si câștigá aderenti în sinulu comitetului, prin cari apoi de multe ori împedea funcțiunea regulată a acéști'a, éró biseric'a și școl'a suferă.

De aceea noi lângă cele dise de confratii dela „Telegrafulu Romanu“ apelâmu la inteligenți'a mireană, și o rugâmu, că se dea ajutoriu preoților și învetaților întrun funcționarea cât mai regulată a organelor noastre din parohia.

Despre rolulu preotului cá membru alu acestor organe vom vorbi într'unu articlu specialu.

Curatieni'a preste totu

(prelegere ținută poporului.)

Nemicu nu este frățiloru, măi frumosu, cá curatieni'a. Déca ómulu e curat, e frumos, érócelu necurat, fie acél'a ori cât de bine făcutu la statură, totuși, déca e necurat așa e de urit, de par-că ti-uritu se te uiti la elu. E placutu ómulu curat adică, curatieni'a lu-redică pre ómulu din dobitocie de o parte, éróde alta parte curatieni'a are și o alta parte cu multu mai însemnată în viéti'a ómenescă, ea da viéti'a și lungescă dilele ómului. Pentru-că se știu, frățiloru, cât de minunat e trupulu ómului, carele fără curatienă, în tempulu celu mai scurtu, ar trebui să péra. Așa e de minunat întocmitu, că déca amu poté vedé toate părțile trupului, care și cum lucră de ómulu crește și se întărește, atunci dicu, vrendu-nevrendu, ti-vine se te închini și se pré mărești pe acél'a, care l'au făcutu.

Déca am luá o particica din trupulu omului adeca, unu derabu si am cautá la acel'a cu microscopulu (o u-jaga, care maresce) am vedé o multime de besicutie tur-tite, cari se numescu celule, cari stau un'a langa alt'a si asia facu trupulu omului asia, dupa-cum lu-vedem. Lu-vedemu, ce e dreptu, ca elu din ce in ce se totu desvólta pana la unu timpu si de acolo, éراسi incetulu cu incetulu, incepe a-si perde poterile, pana cu timpulu si pere. Nu inse totu omulu ajunge se móra de slabitiunea betranetie-loru, ci unii moru mai curendu, ér altii mai tardiu si a-cést'a vine de acolo, ca unulu grigesce mai multu de se-natatea lui adeca, de trupulu seu si unulu ca acel'a traiesce mai multu, a buna-óra ca acel'a, care nu da nemicu pre trupulu seu, ci-lu tiene in cea mai mai mare murdaria, intielegu, déca omulu s'au nascutu sanetosu.

Trupulu omului cresce si se desvólta prin nutrimentu adeca, prin mancari, cari ajungendu in ranz'a omului, o parte din acelea mancari, se preface in sange, carele, in-prasciendu-se prin totu trupulu, prin vine, se preface din elu carne si óse, dar acelea se facu numai din sange curatu, ér materiile cele stricate ce se afla in sangele omu-lui, esu afara din trupu cand resuflámu de o parte, ér de alta parte prin porii trupului. Ér porii aceea sunt nesce gauritie in pelea omului adeca, pelea omului este ciuruita cu millióne de gauritie fórte mici, de totu mici, ca nici nu-le vedem cu ochii, fara numai cu microscopulu :

Materiile stricate iesu prin pori in forma de aburi si sudori. Inpedecandu-se de a esí materiile stricate prin pori, omulu devine morbosu adeca, se betegesce si bete-giendu-se, inpedeca lucrarea regulata a trupului, prin ce apoi omulu si-scurta din viét'i'a s'a. Cele mai dese morburi din necuratién'i'a trupului provine, ca omulu se ample de bube, cari morburi, unii ómeni, firesce ne invetiati, dicu, ca Ddieu li-au trimisu si ca nu ei ar fi vin'a la a- ceea. Ba, dieu, ei si numai ei sunt vin'a la aceea, ca se ample de bube, ori capeta alte morburi. Ca cine altulu e de vina, déca nu-si spala trupulu seu mai nici cand, si asia porii sunt pururea astupati cu necuratiénia? Pe unde au se ese materiile stricate din trupulu omului, déca porii sunt astupati? Nepotendu esí acelea materii afara din tru-pulu nostru, incepu a putredí sub pele si asia apoi se producu totu felulu de morburi.

Si déca voim ca se nu-se intemple asia cev'a cu noi, ca adeca, se devenim asia desu morbosí, avemu se-ni tie-nem in cea mai mare curatiénia trupulu nostru, in tot-déun'a curatu, ér porii pururea destupati. Si aceste se face apoi, prin o spalare cât de désa 'a trupului nostru cu apa curata. Dmeninéti'a se nu ne indestulám a luá pu-tienica apa in gura si apoi se ne spalámu éراسi numai putienelu pe nasu, ér urechile, grumazulu si peptulu nu-mai vedu — asia dicendu — mai nici cand apa. Si a-si voi se sciu, fratiloru, cum póte se fie unu astfelu de omu sanatosu? Dmeninéti'a comesi'a luata josu, ér ap'a pusa in-tr'unu trocu si apoi acolo se-ne spelam frumosu, frumo-sielu, preste totu loculu. Acést'a apoi in tóta demenétia, ér totu la trei luni, déca nu si mai desu, se-ne spalám intregu trupulu, déca voim cá porii se fie destupati si prin urmare se fim sanatosi.

Si celu-ce face un'a ca ast'a, se fie siguru, ca nu va suferi de atátea morburi, a buna-óra, ca si cela, care nu se curatia de felu, ci zace in cea mai mare murdaria.

Hainele, care le purtám de pururea au se fie tienute in cea mai mare curatiénia si mai alesu vestmintele cari se afla mai aprópe de pelea omului adeca, comesile; cu o vorba: totu-deun'a se fim curati din crescetú pana in talpi. —

E usioru a vorbi asia, veti dice, póte, Dvóstra — numai colu, vér'a, cand se ventura graulu, ér pravulu te

napadesce din tóte pàrtile, am vedea, ca cum póte se se tiéna cinev'a in curatiénia. E usior a-se tiéna in cura-tiénia — veti dice Dvóstra mai departe — acel'a, care nu are de a face cu asia lucruri, cari sunt pline de pravu. Si ati avé dreptate, cand ati dice un'a ca ast'a, dar nu-mai pana la unu locu, deóre-ce, omulu preste di póte fi plinu cu pravu, ér preste nópte, cand nu lucra, póte se fie curatu, ér acést'a o póte face asia, ca pune la fantana unu vasu de apa, cá preste di se se incaldiésca la sóre si apoi séra, dupa-ce a1 gatatu cu venturatulu, se póte duce si sà se spele frumosu, ér acést'a nu-i tiéne nici unu pe-trariu de ceasu. Apoi si venturatulu tiéne o luna, mai multu, dóne, intr'unu anu sunt dóuesprediece luni si mai alesu érna, óre n'ar fi timpu de ajunsu ca se se spele asia, precum se cuvine? Tóte le póte face omulu numai déca voesce, dar, lucru firescu, sunt incopciate cu nesce greutáti si ostaneli.

Am fostu disu, ca omulu, demenét'i'a se-si puna apa in trocu si se se spele, pentru-ca asia se póte spelá cu multu mai bine si inca preste totu loculu. Acést'a am dis'e de o parte, ér de alta parte, ca se nu versámu apa prin casa cand ne spalámu, pentru-ca ap'a aceea, fiindu caldu in casa, se preface in aburi, cari se aredica in susu si asia apoi aceea ii tragem pe nasu si gura in peptulu nos-tru, cari apoi, tot-odata, ni-facu celu mai mare reu sa-natáti.

Curatiénia are se fie preste totu si preste tóte; in curatiénia are se fie trupulu nostru; in curatiénia are se fie si aster-nuturile nóstre.

Asia ar trebui se fie, si asia si este la ómeni, cari au cât de putiena invetiatura si sciu, ca ce anume strica si foloscesce sanatáti loru, dar sunt pre langa acestea apoi destui de acci'a in lumea acést'a, cari nu pré dau pre cura-tiénia mai nemicu; casele loru sunt necurate si déca intri in cas'a loru, nu poti se siedi de mirosurile cele grele, fara se nu te betegesci. Pana-i lumea numai des-chidu usile si ferestile, ca se lase in launtru putienu aeru curatu. E durerosu asia cum e, pentru-ca asia ómeni au se fie geliti, ca nici atát'a invetiatura n'au potutu se-si castige in viét'i'a acést'a, ca se scia, ca ce anume ii folo-sesce si ca ce-i strica, a buna-óra — se dicem asia — ca unu dobitocu. Noi inse fratiloru, datorintia avem, ca se-i sfatuim pre unii ómeni ca acesti'a, déca sunt, ér ei cu cea mai buna vointia se asculte sfaturile nóstre, pen-tru-ca noi atunci, cand ii-sfatuim, li voimu numai binele, loru, pentruca a siedea in astfelu de casa, insemnéza a siedé mai reu ca in temnitia, si apoi toti ómenii fagu de temnitia, ér ei insisi, cu voi'a loru, locuescu in temnitia si inca cat traescu. De altcum dupa faci'a loru poti cetí, ca in ce felu de casa au locuitu, ca faci'a la unii cá a-cesti'a, e palida, in faci'a flórei de ludae. Acésta apoi pro-vine de acolo, ca dupa cum am fostu disu — o parte din materiile stricatiése iesu din trupulu nostru prin resuflare.

Aerulu curatu intra in plamani (jigaritia), unde vine si sangele si acolo osigenulu, carele se afla in aerulu cura-tu curatia sangele de materiile stricatiése si asia apoi, cand tiepam aerulu afara, tiepámu si materiile stricatiésa.

Acést'a apoi se intempla un'a dupa alt'a adeca, tra-gem si tipámu aeru din noi, pentru-ca, déca nu s'ar in-templa un'a ca ast'a ne am inadusí si am murí pe locu.

Dical'a e in sa, „cà de unde tot iai si nu mai púni, odata trebue se se gate.“ Asia se intempla si acolo, cá déca locuimu intr'o casa mai multi si apoi cu totii tra-gemu, un'a dupa alta, la aeru curatu, pana ce se gata, ér déca s'au gatatu, trebue se tragemu aeru de acela, pre care noi mai nainte l'am tipatu de reu. Si déca acela ni-au stricatu mai nainte, cand adeca, au fost in noi, óre

acum, cand lu-tragemu de nou, ce va face elu in trupulu nostru? Sangele, care au venit in plamani se se curatie se duce necuratitu adeca stricatu, ba chiar si mai tare se strica, dicu, se duce prin trupulu omului si stricatu fiindu, va face carne si ose stricate. — Eta, fratiloru, ce insemnatare mare are aerulu curatu asupra senatatiei omului. Se lucramu dar intr'acolo, ca in tot locul, numai unde siedemu, se fie de-a pururea numai aeru curatu, caci bunulu Ddiu asia e de induratoriu, ca ni da ori cat, cat avem lipsa de elu si — fara nici unu cruceriu.

Si, ca se-ne convingemu si mai bine despre insemnatarea aerului curatu, se-ne uitamu putienelu la acelu omu, care de a pururea diu'a si noptea se afla in aeru curatu si vom vedea cat de senatosu e la facia si ochii lui cat sunt de curati. Si acest'a mai bine o putem vedea la pecurarii cu oile. Pecurariulu diu'a si noptea se afla tot in aeru curatu, dar pentru aceea se si vede pre elu, ca e senatosu si tare ca ferulu.

Mai e apoi la noi, la romani, o datina, nu prea de laudatu, adeca, se facu siedietori, unde se aduna fetele si flacaii (feciorii) cu gramad'a; fetele siedu cu furc'a, er feciorii, pentru-ca se-li treca de uritu, li spune cate o poveste si cate si mai cate alte ciumenturi. Apoi sunt multi si fie-care inghite la aeru, dar, fiindu multi, aerulu celu curatu se gata iute, er de aici incolo, tragu pe intrecute tot la aeru stricatu, asia de stricatu, de nici lumin'a nu e in stare se mai arda, ci abea si-mai respandesce prin casa radiele sale si aci, pe aci sta mai se stinga. Se mai slobode, ce e dreptu cate unu flacau, ca se-i sterga muculu, fiind de credintia, ca muculu e pricina la aceea, ca lumin'a nu arde bine.

Nu scie inse elu, sermanulu, ca acel'a, care impedece lumin'a se arda este celu mai mare dusimanu alu lui si precumu stange lumin'a, tocmai asia ii stange si vietia lui. In adunari, cand vedemu asia ceva, adeca, vedemu, ca lumin'a nu arde, precum se cuvine, atunci se scimu, ca nu e semnu bunu si apoi se esimu de locu afara, er ferestile si usi'a se remae deschis, si numai dupa ce s'au curatitu bine chili'a aceea atunci, dar numai atunci se intramu era.

Nu e destulu apoi, fratiloru, ca necuratieni'a, prin astuparea poriloru, aduce omului tot felulu de bole, ci unii si mai alesu unele mueri, au aceea urita datina, ca inca se mai mangescu in locu de a-se curati adeca, punu pe facia albele, cari forte tare sdruncina sanatatea loru. O facu ele acest'a, ca — ore-cum — se fie mai frumoase si mai placute. Eu unulu o dicu acest'a ca nu, pentruca ce nu e asia, cum l'au lasatu Ddiu nu pote se fie asia bine placutu omului, catra o para ori maru zugravitu pre papiru, n'avem acea atragere, a buna-ora, ca si catra unulu, carele se afla in pomu adeca, in natura, fie apoi acel'a cat de uritu. Asia sta treb'a si cu muerile, cari se albescu, facu din faci'a loru aceea-ce n'ar trebui se faca adeca, se facu ele singure — ore-cum neplacute. Acest'a de o parte, er de alta parte albelele, cari se facu din mercuriu (argintu viu) sunt vatamatore sanataii. Babele cumpera „serecica,“ un'a dintre cele mai infricosiate otrave, din care apoi facu albelele. Serecic'a forte multu strica sanetaii si pelea, nu peste multa vreme, incepe a-se sbarci, er dintii incepu a veneti, negri si plesni; gingeeii incepu a slabi, er dintii a pic'a, cu o vorba: se facu babe, fara vreme.

Ar fi tare bine, deca ne-am potea desvati'a de asia datini, nu prea bune si in locu de a-ne mai si vapsi, mai bine ar fi, deca am trai in cea mai mare curatiana, caci nemica nu este mai frumosu ca curatieni'a, de o parte,

er de alta parte, curatieni'a este aceea, carea ni-lungesce vietia si, fiind-ca vietia este aceea-ce este mai scumpu in lume, prin urmare, curatieni'a se-ni fie mai pre susu de tote.

Galsi'a, la 15. Ianuariu 1888. st. v.

Invetiatoriulu.

D i v e r s e.

* **Convocare.** Adunarea generala constituanta a „Reuniunii femeiloru romane din Aradu si provincia“ se convoca pe 9/21. Februaru 1888., la 10 ore nainte de mediadi in „sal'a mare a seminarului diecesanu“ in Aradu.

Datu in Aradu, in 30. Ianuariu (11. Februaru) 1888.

Comitetulu interimalu :

Hermin'a P. Desseanu, m. p.
presidenta.

Ioanu Belesiu, m. p.
secretariu.

* **Balu romanu in Timisiora.** Romanii din Temisiora si juru arangeza in ser'a de 3. Martie nou (20. Februaru vechiu) in redut'a orasiului, (sal'a otelului, „Principele de corona“) unu balu in favorulu „Alumneulu nationalu“ si alu scoleloru romane din Timisiora. Inceputulu la 8 ore ser'a. Bilete cu pretiulu de 2 fl. de persona si 5 de familia se potu capeta dela casariulu comitetului aranjatoriu, dlu advocatu Georgiu Ardeleanu, unde sunt a-se adresa si contribuirile benevole.

† **Necrologu.** Parintele protopresviteru alu Lipovei Voicu Hamsea, a fost greu cercatu de sorte perdiendu septeman'a trecuta pre fiulu seu Voicu-Eugenu, carele si-dete sufletulu seu Creatoriului Mercuriu'a trecuta in etate de 4 luni. Asociandu-ne si noi doliulu parintiloru si familiei, dicemu reposatului, ca Celu Atotputernicu se asieze sufletulu lui cu dreptii, er osemintelorlu se-le fia tieria usiora!

C o n c u r s e.

Se escrie concursu pentru ocuparea postulu de invetiatoriu la scol'a de princi din Seceani.

Salariu invetiatorescu: 420 fl. v. a. 12 fl. pausialu pentru conferintie, 5 fl. pausialu pentru scripturistica, 4 jugere de pamentu aratoriu, 40 metrii cubici de lemne din care se va incaldi si scol'a, 1 fl. tacs'a dela inmormentarile unde va fi poffitu, cartiru liberu spatiosu cu gradina intravilana; inse din acestu salariu va capeta e-meritul invetiatorlu Demetriu Perinu o pensiune anuala de 120 fl. si 8 metrii de lemne pana va fi in vietia.

Recurentii se-si asterna recursele loru ajustate dupa recerintia pana in 6 Februaru, a. c. subscrisului inspectoru de cole per Ving'a in Szecsany, si se presenteze in vre-o Dumineca ori serbatore in s. Biserica din locu, spre a-si areta desteritatea in cantare si in tipicu.

Seceani, 10. Ianuariu 1888.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: IOSIF GRADINARIU, m. p.
inspectoru de cole.

—□—